

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з освітньої діяльності

 Оксана КОЛЯДА

«28» серпня 20 25 р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Повна назва дисципліни (державною мовою)	Економіка природокористування
Спеціальність	С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
Освітня програма	Економіка
Рівень освіти	доктор філософії
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Курс і семестр вивчення	2 курс, 4 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції -22 год.
	Практичні / семінарські / лабораторні заняття - 22 год.
	Самостійна робота - 76 год.
Вид індивідуального завдання	Реферат
Форма підсумкового контролю	Залік
Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу	https://vo.uu.edu.ua/course/index.php?categoryid=1231
Кафедра	Управління та адміністрування
Викладач	Дубас Р.Г., завідувач кафедри управління та адміністрування, д.е.н., професор
Контактна інформація викладача для консультацій	Телефон викладача: 067-969-32-57 електронна пошта: dubasr@ukr.net Вайбер: 067-969-32-57
Анотація навчальної дисципліни:	
Мета навчальної дисципліни:	формування у здобувачів освіти цілісних уявлень про основні положення сучасної еколого-економічної теорії, а також умінь і навичок, необхідних для досягнення цілей економічного зростання з урахуванням екологічних обмежень для забезпечення сталого розвитку підприємств, регіонів, країн; формування у здобувачів освіти екологічного мислення, підняття загального рівня екологічної культури.

Мета орієнтована на формування компетентностей	знати основні положення сучасної еколого-економічної теорії, теоретичні основи економічного механізму природокористування, підходи до економічного аналізу екологічних проблем.
Очікувані результати навчання	вміти передбачати та аналізувати еколого-економічні наслідки економічних, політичних, культурних та інших явищ суспільного життя; приймати управлінські рішення, які узгоджуються з концепцією сталого розвитку; здійснювати техніко-економічні розрахунки з урахуванням екологічних факторів, обчислювати екологічні витрати діяльності, аналізувати еколого-економічний рівень виробництва, оцінювати ефективність інвестицій, пов'язаних із впливом на довкілля.

**Перелік тем
Змістовий модуль 1.**

Тема 1. Економіка і довкілля

1. Економіка природокористування як економічна дисципліна, предмет і завдання курсу.
2. Історія розвитку економіки природокористування. Енвайронменталізм: техноцентризм, екоцентризм. Концепція сталого розвитку.
3. Закон ентропії та економічний процес.
4. Екологічна макроекономіка. Відмінність до аналітичного бачення традиційної економіки та екологічної економіки. Циркулярна модель та модель матеріального балансу. Закони термодинаміки та їхня роль в економіці. Проблема оптимального масштабу економіки. Фундаментальні обмеження економічного зростання.
5. Природний капітал, його функції та ефективність використання. Підтримка обсягу капіталу. Еколого-економічна ефективність використання капіталу.
6. Індикатори сталого розвитку. Критика ВВП як показника економічного успіху.
7. Класифікація природних ресурсів.

Тема 2. Причини еколого-економічних проблем

1. Концепція Парето-ефективності. Перша теорема економіки добробуту.
2. Причини неефективного розподілу ресурсів: інституційне фіаско, фіаско ринку, фіаско політики. Роль прав власності в забезпеченні ефективного ринкового розміщення.
3. Інституційне фіаско: використання ресурсів відкритого доступу та спільної власності; екологічні суспільні товари. Зовнішні ефекти: визначення та умови існування зовнішнього ефекту. Фіаско політики: субсидії.

Тема 3. Економічні засади формування екологічної політики

1. Поняття екологічної політики. Етапи формування і реалізації екологічної політики. Принципи екополітики: екологічні, регламентаційні, економічні («забруднювач платить» та інші).
2. Аналіз доходів і витрат як інструмент прийняття політичного рішення, критерії Парето-покращення та потенційного Парето-покращення.
3. Критерії оцінки важелів екополітики.

Тема 4. Економічна оцінка ресурсів довкілля на засадах неокласичної економічної теорії

1. Роль економічної оцінки ресурсів довкілля у забезпеченні сталого розвитку.
2. Необхідність економічної оцінки. Концепція загальної економічної вартості (оцінки) ресурсів довкілля. Класифікація вартостей: вартості прямого, непрямого, можливого використання, вартість існування, вартість спадщини.
3. Методи економічної оцінки: метод умовного (суб'єктивного) оцінювання, метод витрат на подорож, метод цін задоволення, метод виробничої функції, інші методи. Класифікація методів.

Тема 5. Економічна оцінка природних ресурсів в Україні

1. Концепції економічної оцінки: витратна, рентна, рентно-витратна.
2. Поняття і види ресурсної ренти.

3. Оцінка земельних, мінеральних, лісових, водних ресурсів

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Економічні інструменти екополітики

1. Види інструментів екополітики: регулятивні важелі, економічні важелі, добровільні важелі.
2. Роль економічних інструментів: інтерналізація зовнішніх витрат за допомогою економічних інструментів, їхні переваги.
3. Класифікація економічних інструментів.

Тема 7. Економіка забруднення

1. Класифікація забруднень.
2. Граничні витрати зменшення забруднення, гранична шкода від забруднення. Економічний оптимум забруднення.
3. Досягнення оптимального рівня забруднення. Розв'язок Коуза. Податок Пігу. Ринкові дозволи на забруднення. Торгівля дозволами в рамках Кіотського протоколу.
4. Порівняльна характеристика плати за забруднення і ринкових дозволів на забруднення як інструментів регулювання забруднення.

Тема 8. Економічний механізм природокористування в Україні

1. Економічний механізм природокористування: поняття, компоненти, недоліки функціонування в Україні.
2. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів. Плата за спеціальне використання природних ресурсів в Україні: земельний податок, плата за спеціальне використання водних ресурсів, лісових ресурсів, рибних та інших живих водних ресурсів, диких тварин.
3. Плата за забруднення: забруднення повітря викидами стаціонарних і пересувних джерел, скиди забруднення у води, розміщення відходів. Відшкодування збитків внаслідок перевищення дозволеного викиду забруднення.

Тема 9. Екологічна небезпека глобалізації

1. Глобалізація: поняття, витрати та вигоди глобалізації.
2. Екологічна небезпека економічного зростання за рахунок експорту природних ресурсів: «голландська хвороба».
3. Міжнародна торгівля та її екологічні обмеження.
4. Економіка міжнародних екологічних угод.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Врублевська О. В. Конспект лекцій з економіки природокористування. Львів: НЛТУ, 2023. 210 с.
2. Синякевич І.М. Економіка природокористування: навч. посібник. К.: ІЗМН, 2020. 156 с.
3. Дубас Р.Г. Окремі підсумки реформи системи управління лісовим господарством України. Вісник Університету «Україна». Серія: економіка, менеджмент, маркетинг. - № 11 (38). - 2024.- Університет «Україна».- С. 61-70.
4. Врублевська О.В. Економічні інструменти екополітики в Україні. Довідник. Видання друге. Львів:УкрДЛТУ, 2020.169 с.
5. Проблеми забезпечення екологізації лісового господарства України. Реальний сектор економіки України в умовах невизначеності : Матеріали Всеукраїнського симпозиуму (Київ, 04 квітня 2024 року) : тези доповідей / відп. ред. Р.Г.Дубас. Київ, Університет «Україна». - 2024. 183 с. 113-114.
https://uu.edu.ua/upload/Nauka/conferencii/2024/zbirnyk_tez_real_sektor_ekonomiky_2024.pdf
6. Баїк О., Ярмол Л., Сірант М., Попадинець Г. Стецюк Н. Раціональне природокористування як складова екологічної безпеки: економіко-правові аспекти. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2021. № 4(39). С. 429–438.
7. Чала В.С., Орловська Ю.В., Глуценко А.В. Європейські практики інвестування зеленого будівництва: Підручник Д.: ПДАБА. 2023. – 148 с. ISBN 978-966-323-239-3

8. Мітрясова О.П., Смирнов В.М., Марійчук Р.Т., Чвир В.А. Європейські зелені виміри: навч. посібник / за редакцією проф. Олени Мітрясової. Миколаїв : ЧНУ імені Петра Могили, 2024. 471 с.
9. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. 471 с.

Додаткова література

1. Врублевська О.В. Методичні вказівки для написання економічної частини дипломних проектів для студентів, які навчаються за спеціальністю «Екологія та охорона навколишнього середовища». Львів: УкрДЛТУ, 2021. 31 с.
2. Дейлі Г. Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку / Пер. з англ. К.: Інтелсфера, Інститут сталого розвитку, 2022. 312 с.
3. Коваль Я.В. Економічна оцінка лісових ресурсів: методологія, методика, практика, К.: РВПС України НАН України, 2020. 42 с.
4. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: навчальний підручник. Львів: ІЗМН, 2020. 402 с.
5. Стадницький Ю.І. Економічні основи управління оздоровленням довкілля (методологія і практика): монографія. Львів: ДУ«Львівська політехніка», 2021. 260 с.
6. Царенко О.М., Несветов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: навчальний посібник. Суми: Видавництво «Університетська книга», 2021. 326 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>.
3. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.smida.gov.ua/db/emitent.
4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Project Management Institute, Inc. Режим доступу: <https://www.pmi.org/>.
6. Офіційний сайт Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй. Режим доступу: <https://www.ua.undp.org/>.
7. Офіційний сайт Регіони України: статистичний щорічник [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

Система оцінювання результатів навчання:

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо. За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS. Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру. Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів. Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче. Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань. Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях. Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

**Накопичування рейтингових балів із навчальної дисципліни:
РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ НА ЕКЗАМЕНІ**

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1			МК-I	Змістовий модуль 2					МК-II	ІНДЗ	Підсумковий тест (залік)	
T1	T2	T3	5	T4	T5	T6	T7	T8	5	15	30	100
3	3	4			3	3	3	3				

T1, T2 ... T9 – ТЕМИ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

МК- МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
24 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
14 – 23	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 13		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Шкала оцінювання результатів навчання:

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, відрахування.

Комунікаційна політика

Здобувачі освіти повинні мати активовану пошту. Обов'язком здобувача освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації у Viber-групі, у розділі сповіщень на платформі Moodle. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача освіти є робота з дистанційним курсом «Актуальні економічні проблеми національного господарства, регіонів та підприємств»:
<https://vo.uu.edu.ua/course/index.php?categoryid=1231>.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту кафедри.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі освіти мають відвідувати лекційні та практичні заняття. Відсутність на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку здобувачів освіти і поліпшенню іміджу університету (інституту/коледжу). При дистанційній чи змішаній формах організації освітнього процесу відвідуваність занять стає тотожною відвідуваності та активності здобувача освіти (виконанню завдань).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі освіти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач освіти, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач освіти не згоден із оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку в установленому порядку.

Бонуси

Здобувачі освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій, отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання / до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту ОПП «Економіка» (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання) спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні кафедри управління та адміністрування, протокол від «27» серпня 2025 р. №1.

ПОГОДЖЕНО:

Директор Інституту

Світлана НЕСТЕРЕНКО

Завідувач кафедри

Ростислав ДУБАС